



**BADIIY MATNNI MULTIMODAL TAHLIL QILISH ASOSIDA
BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING ESTETIK TAFAKKURINI
RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI**

Rahmonova Zamoraxona Yakubjanovna
Andijon davlat pedagogika instituti

*Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi katta
o'qituvchi*

Karimova Shahloxon Nemadjon qizi
Andijon davlat pedagogika instituti

*Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (boshlang'ich ta'lim) yo'nalishi
magistranti.*

shahlokarimova010@gmail.com

Tel: +998902228001

Annotatsiya. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirishda badiiy matnni multimodal tahlil qilishning metodik imkoniyatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotda multimodal tahlil usullari orqali vizual, matnli va audio elementlarni birlashtirish yo'llari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladigan interaktiv dars texnologiyalari tavsiflangan. Natijalar multimodal tahlil asosidagi pedagogik yondashuvlarning boshlang'ich ta'lim jarayonida samaradorligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: multimodal tahlil, badiiy matn, estetik tafakkur, boshlang'ich sinf, interaktiv texnologiya

Каримова	Шахлохон	Немадjon	Кизи
<i>Андижанский</i>	<i>государственный</i>	<i>педагогический</i>	<i>институт</i>
<i>Магистрант направления «Теория и методика обучения и воспитания (начальное образование)»</i>			

**ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ЭСТЕТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ
УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ
МУЛЬТИМОДАЛЬНОГО АНАЛИЗА ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТЕКСТА**

Аннотация. Статья посвящена изучению методических возможностей



мультимодального анализа художественного текста для развития эстетического мышления учащихся начальных классов. В исследовании рассматриваются способы интеграции визуальных, текстовых и аудиоэлементов с использованием методов мультимодального анализа. Также описаны интерактивные технологии урока, способствующие развитию творческого и критического мышления учащихся. Результаты подтверждают эффективность педагогического подхода, основанного на мультимодальном анализе, в процессе начального образования.

Ключевые слова: мультимодальный анализ, художественный текст, эстетическое мышление, начальная школа, интерактивные технологии

Karimova Shakhlokhon Nemadjon qizi

Andijan State Pedagogical Institute

Master's student in "Theory and Methodology of Education (Primary Education) "

TECHNOLOGY FOR DEVELOPING AESTHETIC THINKING OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON MULTIMODAL ANALYSIS OF LITERARY TEXT

Abstract. *This article explores the methodological opportunities of multimodal analysis of literary texts to develop aesthetic thinking in primary school students. The study examines ways to integrate visual, textual, and audio elements through multimodal analysis methods. Interactive lesson technologies that foster students' creative and critical thinking skills are also described. The results confirm the effectiveness of the multimodal analysis-based pedagogical approach in primary education.*

Keywords: *multimodal analysis, literary text, aesthetic thinking, primary school, interactive technology*

Kirish. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini shakllantirish zamonaviy ta'lim tizimida dolzarb vazifalardan biridir. Badiiy matnlarni o'rganish jarayoni nafaqat o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki ularning ijodiy fikrlash, tanqidiy baholash va estetik didini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois, darslarda zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Multimodal tahlil – matnni vizual, matnli va audio komponentlar orqali birgalikda



o‘rganish imkonini beruvchi metod bo‘lib, o‘quvchilarning tafakkurini kengaytiradi va estetik his-tuyg‘ularini rivojlantiradi. Ushbu yondashuv orqali o‘quvchilar o‘z fikrlarini mustaqil ravishda ifodalashni o‘rganadi, ijodiy faoliyatga qiziqishi ortadi va matnni chuqurroq tushunishga erishadi.

Shu bois, badiiy matnni multimodal tahlil qilish asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirish texnologiyasini tadqiq etish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham ahamiyatlidir. Bu tadqiqotning asosiy maqsadi – multimodal yondashuvlarni pedagogik jarayonga integratsiyalash orqali o‘quvchilarning estetik fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlarini aniqlash va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdir.

Multimodal tahlil va boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirishning nazariy asoslari. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining estetik tafakkuri ularning shaxsiy va akademik rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, estetik tafakkur faqat badiiy ijod mahsulotlarini qabul qilish bilan cheklanmaydi, balki o‘quvchining vizual, lingvistik va audio resurslar yordamida dunyoni idrok etish qobiliyatini ham rivojlantiradi.

Multimodal tahlil esa badiiy matnni turli komponentlar orqali – matnli, vizual va audio elementlar asosida o‘rganish metodini bildiradi². Ushbu yondashuv o‘quvchiga matnning mazmunini chuqurroq tushunish, voqealarni kontekstda baholash va o‘z estetik qarashlarini shakllantirish imkonini beradi. Multimodal tahlilning nazariy asoslari shuningdek interaktiv va adaptiv o‘qitish prinsiplariga asoslanadi, bu esa boshlang‘ich sinf pedagogikasida samarali qo‘llaniladi.

O‘zbek va xorijiy tadqiqotlar multimodal yondashuv orqali o‘quvchilarning ijodiy fikrlash, tanqidiy baholash va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlari rivojlanishini tasdiqlaydi⁵. Masalan, Abdurahmonov (2021) multimodal tahlil asosidagi o‘qitish metodlari o‘quvchilarni matnni yaxlit tushunishga va estetik baholashga o‘rgatishini ta’kidlaydi. Shu bilan birga, Karimova (2020) multimodal usullar dars jarayonini qiziqarli va interaktiv qilish, o‘quvchilarning diqqatini jamlash va motivatsiyasini oshirish imkonini beradi.

Nazariy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, multimodal tahlil estetik tafakkur rivojlanishining samarali vositasi bo‘lib, u nafaqat badiiy matnni idrok etish qobiliyatini oshiradi, balki boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijtimoiy va shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois pedagoglar multimodal tahlil asosida darslarni rejalashtirayotganda vizual va audio materiallarni, matnli



topshiriqlarni hamda o'yin va interaktiv elementlarni uyg'unlashtirishi lozim.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirish bo'yicha metodologiya va amaliy tadqiqot. Ushbu bo'limda boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirishda multimodal tahlil asosidagi dars texnologiyalari va amaliy tadqiqot usullari yoritiladi. Tadqiqotning asosiy metodlari sifatida kuzatuv, eksperiment va so'rovnomalar qo'llanildi¹. Eksperiment jarayonida o'quvchilarning badiiy matnni idrok etish, vizual va audio materiallar orqali tushunish, shuningdek, o'z fikrlarini estetik baholash ko'nikmalari aniqlangan.

Dars texnologiyalari sifatida interaktiv metodlar, multimediya vositalari, o'yin elementlari va guruhli ishlash ishlatilgan. Har bir dars o'quvchilarning mustaqil fikrlashini, ijodiy yondashuvini va estetik qarashlarini rivojlantirishga qaratilgan. Masalan, matnni multimodal tahlil qilish orqali o'quvchilar matndagi obrazlarni vizual tasvirlash, audio ijro orqali his-tuyg'ularini anglash va badiiy mazmunni tahlil qilish imkoniga ega bo'ladi.

Amaliy tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, multimodal metodlar qo'llanilganda o'quvchilarning estetik tafakkuri sezilarli darajada rivojlanadi. Eksperiment davomida o'quvchilarning matnni tushunish, obrazlarni izohlash va ijodiy fikrlash ko'nikmalari dastlabki va yakuniy test natijalariga ko'ra o'rtacha 20-25% ga yaxshilangan. Shuningdek, guruh ishlari va interaktiv mashg'ulotlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshirgan, mustaqil va ijodiy faoliyatga rag'batlantirgan.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, multimodal tahlil asosidagi metodologiya boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib, dars jarayonini nafaqat qiziqarli va interaktiv qiladi, balki o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Xulosa. Ushbu tadqiqot multimodal tahlil asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirish texnologiyasini nazariy va amaliy jihatdan yoritdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, multimodal yondashuv o'quvchilarning badiiy matnni idrok etish qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi, ularning vizual, matnli va audio komponentlar orqali matn mazmunini tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Eksperiment va amaliy mashg'ulotlar davomida interaktiv metodlar, multimedia vositalari va o'yin elementlari o'quvchilarning diqqatini jamlash, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini shakllantirishga yordam bergani aniqlandi. Shuningdek, guruh ishlari va individual yondashuvlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

Natijada, multimodal tahlil asosidagi pedagogik metodologiya boshlang'ich sinf



o'quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib, nafaqat akademik ko'nikmalarni, balki shaxsiy va ijodiy rivojlanishni ham qo'llab-quvvatlaydi. Tadqiqot natijalari pedagogik amaliyotda qo'llanilishi mumkin bo'lgan ilmiy asosni yaratadi va boshlang'ich ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdurahmonov, M. (2021). Boshlang'ich sinfda savodxonlikni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Pedagogika.
2. Karimova, Shahloxon Nemadjon qizi. (2020). Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va dars jarayonini samarali tashkil etish. Toshkent: O'qituvchi.
3. Mirzaev, S. (2022). Interaktiv metodlar yordamida o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirish. Toshkent: Fan va Ta'lim.
4. Rashidov, A. (2019). Boshlang'ich ta'limda innovatsion pedagogik yondashuvlar. Toshkent: Sharq.
5. UNESCO. (2018). Teaching Literacy in Early Grades: Approaches and Methods. Paris: UNESCO.
6. Ministry of Public Education of the Republic of Uzbekistan. (2020). National Curriculum for Primary Education. Tashkent: Ministry of Public Education.